

Mensenwerk is maatwerk

Jaarbericht VKI 2019

Verzorgenden
in het zadel!

Nieuw!

VKI op maat:
Op locatie bij onze
kernpartners

Op de agenda:

Medewerkergericht
leidinggeven

Zorg op maat

Dat werken met mensen maatwerk is, dát weten zorgverleners al lang. Hoe onmisbaar jullie zijn voor die dagelijkse, menselijke zorg is nu, door de uitbraak van het coronavirus, écht voor iedereen duidelijk. We zijn trots op alle zorgverleners, beleidsmakers, managers en bestuurders die dag in dag uit de zorg tot in de puntjes regelen voor hun cliënten en hun medewerkers. Zorg op maat. Zorg voor de mens. Zorg voor elkaar.

Onze rol is bescheiden, maar we zijn toch trots dat we jullie in 2019 hebben kunnen ondersteunen met onderzoek, inspiratie en tools. Op thema's die toen – en nu – belangrijk zijn: persoonsgerichte zorg, professioneel leiderschap, het samenwerken met mantelzorgers en familie, en multidisciplinaire samenwerking.

In dit jaarbericht lees je terug wat we hebben gedaan én wat we in 2020 voor jou doen. Ik wens je veel vakinhoudelijke inspiratie en hoop je snel weer te zien, of dat nu live is of op een beeldscherm. We leren van elkaar, met elkaar, op maat!

Zorg goed voor jezelf,

Elvira Nijhof, directeur

Wij werken samen met:

ActiVite

Lelie zorggroep

Topaz

Sonneburgh
Zorg met warmte

In dit jaarbericht 2019

> Innovatie en onderzoek

P3 - Verzorgenden in het zadel!

P4 - Hoe kunnen we continenzorg verbeteren?

P4 - Vitaal aan het werk (blijven)

P4 - Technologie in de thuiszorg

> Workshops en bijeenkomsten

P5 - Nieuw: VKI op maat

P6 - Pilot: verhalen over zorgen en sterven

P6 - Inspiratiecollege over werkgeluk

P6 - Zomerse conferentie over persoonsgerichte zorg

p6 - Omgaan met psychiatrische problematiek

> Inspiratie en tools

P7 - Blog en vlog over dementie

P7 - Conferentie positieve gezondheid

P8 - Tools voor samenwerking met familie en mantelzorgers

P8 - Ken je onze tipkaartjes al?

P8 - Populaire ViT-boekjes

> Netwerken en kennis delen

P9 - Verhalenonderzoek onder leidinggevenden

P9 - Leren op de werkplek

P9 - Frisse blikken voor managers

P10 - Nieuwe netwerken

P11 - Plannen voor 2020

Verzorgenden in het zadel!

Op verzoek van ZonMw heeft VKI begin 2019 praktijkonderzoek gedaan naar 'verzorgend leiderschap'. Wat is leiderschap voor verzorgenden? Hoe ziet dat eruit? En hoe kunnen we het versterken? Verzorgend leiderschap is namelijk hard nodig voor betere zorg en meer werkplezier.

Goede voorbeelden

Verzorgend leiderschap bestaat, bleek uit verhalen van experts en verzorgenden. Ze noemden talloze voorbeelden van verzorgenden die zich inzetten voor betere cliëntenzorg, die hun stem laten horen en lef tonen. Ze spreken zich uit als ze zich zorgen maken over (de zorg voor) hun cliënt. Of andersom, als de zorg onverantwoord wordt zonder hulpmiddelen. Ze houden van hun vak, komen op voor de cliënt, voor betere zorg en hun eigen positie.

Lees meer!

Benieuwd naar de resultaten en praktijkvoorbeelden uit dit onderzoek? Download de publicatie via www.vki.nu. Of lees het artikel dat we begin 2020 voor het tijdschrift *Onderwijs & Gezondheidszorg* schreven.

Stimuleren van leiderschap

In ons praktijkonderzoek vroegen we ook hoe je leiderschap kunt stimuleren bij verzorgenden. Kort samengevat adviseren de verzorgenden en experts:

- > Zet verzorgend leiderschap op de agenda. Uit ons onderzoek komen kenmerken van verzorgend leiderschap en inspirerende praktijkvoorbeelden. Een mooie kapstok om het gesprek aan te gaan.
- > Geef verzorgenden aandacht, ruimte en vertrouwen. Verzorgenden voelen zich vaak onzichtbaar en niet gehoord. Uit eerdere projecten blijkt: aandacht en aanmoediging geven vleugels!
- > Stimuleer voorlopers en benoem ambassadeurs. Verzorgenden leren graag van en met elkaar. Verzorgend leiders zijn bovendien een inspiratiebron voor andere verzorgenden.
- > Bescherm het vak (met een beschermde beroepstitel) en bied volwaardige, niet ingekorte, opleidingen.
- > Maak leiderschap expliciet in de opleiding en laat verzorgenden zelf aangeven waarin zij zich willen bijscholen.

Deze onderzoeken gingen ook van start in 2019

> Vitaal aan het werk (blijven)

Wat kan – volgens verpleegkundigen, HR-functionarissen en bestuurders van zorgorganisaties – de vitaliteit van 50+- verpleegkundigen blijvend versterken? Deze vraag komt voort uit het meerjarenproject 'Vitale Delta', een onderzoeksprogramma van vier hogescholen, waaraan ook VKI deelneemt.

In 2019 zijn de eerste stappen gezet en is een medewerkersdialoog gehouden. Inzetten op de vitaliteit van zorgprofessionals vermindert niet alleen de uitstroom en het personeelstekort, maar draagt ook bij aan werkplezier en ontwikkeling. De dialoog leidde tot vitaliteits-thema's, ideeën en vervolgplannen.

Meer weten?

Bekijk [hier](#) het Dossier Vitaliteit

> Hoe kunnen we continenzorg verbeteren?

Incontinentie komt veel voor in de ouderenzorg. Emotioneel voor de cliënt, zorgintensief voor de zorgprofessional. Kan een technisch hulpmiddel, zoals de Identifi, het plaspatroon betrouwbaar in kaart brengen, en daarmee de continenzorg verbeteren? De resultaten lijken veelbelovend. Maatwerk voor de cliënt, minder gebruik van incontinentiemateriaal, minder werkdruk. Maar werkt het echt in de praktijk? Dat willen we met zorgverleners en cliënten testen. In 2019 hebben we hiervoor een projectidee ingediend bij ZonMw. In 2020 gaan we dit na toekenning van de subsidie onderzoeken - samen met LOCOmotion en onze kernpartners.

> Op de agenda voor 2020: Technologie in de thuiszorg

Technologie speelt een steeds grotere rol in de zorg, dat werd de afgelopen periode wel duidelijk. Hoe gaan zorgprofessionals en teamleiders om met technologische toepassingen, zoals zorg op afstand en medicijndispensers? En wat is nodig om de inzet van technologie nog meer te stimuleren? We starten dit praktijkonderzoek in 2020 met literatuuronderzoek, zodat we inzicht krijgen in toepassingen en barrières. Wordt vervolgd!

Train-de-trainer over Zorg en Dwang

Voor ActiVite organiseerden we twee train-de-trainerbijeenkomsten over de Wet Zorg en Dwang, met experts van Vilans. We gingen in op de stappen die je als zorgverlener zet om te beoordelen of onvrijwillige zorg noodzakelijk is, en hebben deelnemers handvatten gegeven om hier in de praktijk mee om te gaan.

EVV'ers in gesprek

Bij Sonneburgh organiseerden we twee rondetafelgesprekken voor EVV'ers waarin trainingsacteurs praktijksituaties naspeelden en vervolgens in gesprek gingen over onderwerpen als:

- > Hoe kom ik als EVV'er achter de wensen en behoeftes van bewoners?
- > Hoe zorg ik ervoor dat we daarmee rekening houden in ons team?

Van werkdruk naar werkplezier

De Zellingen wilde investeren in het stimuleren van werkplezier. We ontwikkelden en organiseerden twee bijeenkomsten over 'Van Werkdruk naar Werkplezier' voor zorgverleners. Met een 8,7 werden deze bijeenkomsten goed gewaardeerd.

Nieuw: VKI op maat

Zorgprofessionals hebben vaak zin, maar niet altijd tijd om naar een workshoplocatie te reizen. In 2019 zijn we daarom gestart met 'VKI op maat'. Een bijeenkomst of succesvolle VKI-methodiek op maat, op locatie bij onze kernpartners. Dit waren de keuzes van onze kernpartners:

Training en vakdag voor verzorgenden

Samen met theatertrainingsbureau Ervarea en de ambassadeurs voor de verzorgenden van Laurens organiseerden we de Vakdag voor verzorgenden. Deze dag bestond uit één plenaire bijeenkomst en twee workshops over onder andere verzorgend leiderschap en omgaan met werkdruk.

Conferentie Psychiatrische problematiek

Lelie zorggroep koos voor de succesvolle conferentie 'Omgaan met mensen met psychiatrische problematiek' op een eigen locatie in Veenendaal. De 50 deelnemers gaven deze bijeenkomst gemiddeld een 8!

ViT-nulmeting

ActiVite heeft in 2019 het VKI-programma Verzorgenden in Transitie (ViT) in hun organisatie voortgezet voor alle PG-afdelingen en later ook voor de somatische afdelingen. VKI ondersteunt de teams met het opstarten en werken via deze ViT-aanpak. Zo helpt een ViT-nulmeting teams om te weten waar ze staan en aan welke thema's ze willen werken.

Pilot: verhalen over zorgen en sterven

Eerst en vooral luister je. Als je dat hebt gedaan, probeer je weer te luisteren. Luisteren naar de wensen van de mens die sterft, naar je collega die het er misschien moeilijk mee heeft, naar de familie, maar vooral ook naar jezelf.

In 2019 hebben we als pilot twee sessies georganiseerd over zorgen en sterven. Een verhalencirkel waarin zorgprofessionals hun verhalen konden delen over de zorg in de laatste fase. Vaak mooie, maar ook verdrietige momenten. Onder begeleiding van haptonoom Margreet van Nieuwkoop deelden zorgverleners hun ervaringen en vragen. Mag je huilen of lachen aan het sterfbed van een cliënt? Hoe zorg je dat je 'heel' blijft in dit soort situaties? De bijeenkomsten zijn goed gewaardeerd met gemiddeld een 8,2. We onderzoeken samen met Marieke Groot, lector persoons- en familiegerichte zorg in de palliatieve fase bij Hogeschool Rotterdam, hoe we een vervolg kunnen geven aan deze bijzondere bijeenkomsten.

Because I'm happy! Inspiratiecollege over werkgeluk

Gelukkige mensen zijn productiever, creatiever, doelgerichter én ze lachen meer! Geluk vermindert ziekteverzuim en stress. Het VKI Inspiratiecollege stond in 2019 daarom in het teken van geluk. Vitale medewerkers, tevreden cliënten en gezonde zorgorganisaties vormen daarin samen de 'gouden driehoek'. Wil je ook jouw werkgeluk vergroten? Lees dan de praktische tips in het verslag van de middag of [bekijk de video](#).

Zomerse conferentie over persoonsgerichte zorg

Op de warmste dag van juni gingen ruim 80 zorgverleners enthousiast aan de slag met persoonsgerichte zorg. Experts vertelden hoe je de zorgvraag het beste in kaart brengt, en hoe je aandacht hebt voor zingeving en intimiteit. Er waren workshops over eenzaamheid, dementie en mindfulness. Deelnemers konden bovendien aan den lijve ervaren hoe het is om oud te zijn. Bekijk de foto's én het [verslag](#) van de middag.

Omgaan met psychiatrische problematiek

De conferentie 'Omgaan met mensen met psychiatrische problematiek' is in 2019 twee keer herhaald. Hoe herken je psychiatrische problemen? Wat doe je bij vervuiling, bij zorgmijding of agressie? Hoe en wanneer werk je hierin samen met netwerkpartners en experts? Bekijk de tips van experts van de GGD, GGZ én de wijkverpleging in [het oktoberverslag](#).

Conferentie positieve gezondheid

Careyn en Laurens kozen bij VKI op maat voor een gezamenlijke conferentie over Positieve Gezondheid, met spreker Machteld Huber en vervolgoverleg in 15 thematafels. Maar liefst 150 zorgverleners, managers en opleiders maakten hun middag vrij om meer te horen én leren over deze nieuwe, veel bredere benadering van gezondheid.

Barbara Oppelaar is trainer in het omgaan met mensen met dementie en het ouder wordende brein. Ze schrijft wekelijks een blog over wat haar raakt en geeft tips over hoe we onze zorg meer kunnen afstemmen op de wensen van de cliënt.

Oktober-blog: Er gebeurt hier nooit iets...

Meneer de Wit zit aan tafel in de kleinschalige woning voor mensen met dementie en hij verzucht hardop: 'Er gebeurt hier nooit iets'. De medewerkers kijken elkaar aan en ik zie ze denken. Samen praten we erover en ze vertellen dat ze erg hun best doen om leuke activiteiten te verzinnen, maar dat meneer vaak niet mee wil doen. Het is voor mensen met een haperend brein, bijvoorbeeld door dementie, erg belangrijk om een 'taak/rol' te hebben waardoor ze het idee hebben ertoe te doen. En hiermee zin te geven aan 't leven. Samen met de dochter van meneer zoeken we naar een passende taak voor hem. Ze vertelt dat hij thuis altijd druk was met oud papier inzamelen en wegbrengen. Vanaf dat moment wordt meneer de Wit 'verantwoordelijk' voor het oud papier in de woning. Hij neemt zijn taak zeer serieus en het geeft hem zichtbaar veel plezier. Je hoort hem zelden nog zeggen dat er niets gebeurt.

Dementie in tijden van corona

Begin 2020 maakt Barbara samen met VKI een vlog en een serie filmpjes over communiceren met mensen met dementie in coronatijd.

Bekijk hier
de vlog en
filmpjes!

Bekijk hier
het verslag
en de foto's

Tools voor de samenwerking met familie en mantelzorgers

Inspiratie en tools

Je werkt misschien wel elke dag samen met familie of mantelzorgers. Om je daarin te ondersteunen, hebben we in 2019 allerlei **tools** op onze site gebundeld met de volgende onderwerpen:

- > Rollen van mantelzorgers
- > In gesprek gaan met informele zorgverleners
- > Netwerk van je cliënt versterken
- > Ondersteunen van mantelzorgers
- > Informele zorg op de kaart binnen jouw team of organisatie

Populaire ViT-sleutelboekjes

Ken je ons praktijkonderzoek en ontwikkelprogramma 'Verzorgenden in Transitie' (ViT) nog? In 2018 ronden we dit mooie project af en publiceerden we een boekje met 10 praktische sleutels voor meer verandergemak in je vak. In 2019 hebben we dit boekje voor de tweede keer laten bijdrukken, zodat we ze konden verspreiden onder alle kernpartners. Nog nooit gezien? [Bekijk het boekje online.](#)

Ken je onze tipkaartjes al?

VKI zoekt steeds naar handige manieren om zorgverleners te ondersteunen. Zo hebben we in 2019 allerlei tipkaartjes gemaakt die je kunt printen en meenemen. Tips voor het omgaan met mensen met een borderline stoornis bijvoorbeeld of zeven manieren om 'nee' te zeggen.

Bekijk ze [hier!](#)

Onderzoek: Medewerkergericht leiderschap

Cliëntgerichte zorg vraagt om medewerkergericht leiderschap. Hoe maakt een manager de beweging naar persoonsgericht leidinggeven en persoonsgerichte zorg? Eind 2019 startten we een verhalenonderzoek onder teamleiders en zorgverleners; in 2020 organiseren we een managementdag om de resultaten te bespreken en te vertalen naar de werkpraktijk.

Hoe gaat het met de samenwerking?

Verhalenonderzoeker Lausanne Mies heeft 11 teamleiders/managers (7 intramuraal; 4 extramuraal) en 5 zorgverleners aan het woord gelaten. Zij vertelden over hun dagelijks werk en de samenwerking. Hoe doen ze dat? Wat werkt goed en welke belemmeringen komen ze tegen? En ook, mis je aspecten en waar zie je verbeterpunten?

Hoe nu verder?

Komend najaar organiseren we een managementdag voor managers en teamleiders. We presenteren daar de resultaten van het onderzoek en gaan concreet aan de slag met de uitkomsten en met eigen regie. Die van jou als manager én die van jouw medewerkers. Je krijgt tips en handvatten om de samenwerking met je team te verbeteren en we maken een praktische vertaling naar je eigen werkpraktijk.

Op verzoek herhaald: Leren op de werkplek

In 2019 hebben we de populaire training 'Stimuleren van leren op de werkplek' van Fabia Hooykaas op verzoek herhaald. Door de waan van de dag en de druk van collega's zie je soms weinig verandering in gedrag van medewerkers die een training hebben gevolgd. In deze training leerden leidinggevendenden hoe zij het leerproces van medewerkers kunnen blijven stimuleren.

Nieuw: managersbijeenkomst Frisse blikken!

Speciaal voor managers hebben we in 2019 nieuwe inspiratiebijeenkomsten georganiseerd: Frisse blikken! In de eerste sessie deelde hoogleraar Jan Kremer zijn visie op kwaliteit van zorg. In de tweede bijeenkomst nam hoogleraar en psychiater Niels Mulder de managers mee in de wereld van thuiszorg voor mensen met psychiatrische problemen en de Wet Zorg en Dwang.

Kennisnetwerk wijkverpleegkundigen: Overgang of burn-out?

De kennisnetwerken met wijkverpleegkundigen leverden ook in 2019 weer interessante gesprekken op. Het eerste kennisnetwerk stond in het teken van multidisciplinair samenwerken in de wijk. Tijdens de bijeenkomst presenteerden een wijkverpleegkundige en een fysiotherapeut het project 'Langer fit en sterk': een trainingsprogramma voor ouderen van 70-plus in Overschie. Een programma dat na een wijkanalyse is ontstaan. In het tweede kennisnetwerk werd besproken op welke manier overgangsklachten impact kunnen hebben op het team. Oververmoeidheid, prikkelbaarheid of hoofdpijn zijn klachten die al snel de stempel 'stress' opgedrukt krijgen. Maar het kunnen ook klachten zijn door de overgang. Een overgangsconsulent hielp de deelnemers de (impact van) overgangsklachten te herkennen en bespreken in het team.

**Nieuwe
netwerken
in 2019**

Leernetwerk SOS! Verward gedrag

In 2019 is een start gemaakt met het leernetwerk SOS Verward gedrag: Samen leren over Schakelen bij Verward gedrag van practor Ada ter Maten. Studenten van het Albeda College gaan met zorgprofessionals samenwerken rondom het thema 'Verward Gedrag' in de leerwerkplaatsen van de domeinen Zorg, Welzijn en Veiligheid. Deze leerwerkplaatsen worden één duurzaam leernetwerk met expertise over verward gedrag. VKI is partner in dit project, dat wordt gesubsidieerd door ZonMw.

Meer weten?
Check vki.nu

Onderzoek: beter samenwerken in de praktijk

Uit een strategiesessie met onze partners bleek dat de 'verticale verbinding' tussen zorgverleners, teamleiders, managers en bestuurders aandacht nodig heeft. Eind 2019 zijn we daarom gestart met het nieuwe project 'Teamleren in de praktijk'. In 2020 gaan we verder op onderzoek: hoe kunnen we de verticale en horizontale samenwerking in de organisatie versterken, in het belang van mensen met dementie en het benutten van elkaars kennis.

Plannen voor 2020!

Enkele projecten, onderzoeken en plannen voor 2020 las je al in dit jaarbericht. Maar er staat natuurlijk nog meer op de agenda:

- > Onderzoek naar 'Betere continenzorg' en naar 'Zelfstandiger wassen en opstaan na een val, hoe doe je dat als er minder zorg mogelijk is door coronamaatregelen?'
- > De onderzoeksresultaten en concrete tips voor medewerkergericht leidinggeven.
- > Workshops over omgaan met verandering, het bespreekbaar maken van de behoefte aan seksualiteit en intimiteit bij ouderen en het creëren van een uitdagende omgeving voor mensen met dementie.
- > Onderzoek naar het gebruik van technologie in de ouderenzorg.
- > Nieuwe thema's die tijdens de coronacrisis zijn ontstaan, zoals: de zorg voor de cliënt die revalideert na corona of het ondersteunen van collega's bij rouw en verlies. Maar ook: hoe kun je, ondanks een mondkapje, toch communiceren met mensen met dementie? [Zie onze website over corona.](#)
- > Uiteraard gaan we door met aandacht voor verzorgend- en verpleegkundig leiderschap. De stem van verpleegkundigen en verzorgenden is onmisbaar voor menselijke zorg. Dat bleek wel in de afgelopen maanden!

In de zomer van 2020 kijken we met onze zeven betrokken kernpartners weer naar ons nieuwe aanbod: Wat gaan we onderzoeken? Welke workshops moeten in 2021 op de agenda? Welke kennis kunnen we online ontsluiten? Blijf op de hoogte en kijk op www.vankleefinstituut.nl, schrijf je in voor onze nieuwsbrief of volg ons via LinkedIn, Facebook of Twitter. Heb jij onderwerpen waar je aandacht voor wilt? Mail ons dan via info@vankleefinstituut.nl.

Ben jij al gelinkt?
Volg ons – net als ruim
4.000 anderen – op
LinkedIn.

Colofon

Tekst: Tind, Nelly Dijkstra, VKI, Elvira Nijhof
Fotografie: Dutch Photo Agency en VKI
Vormgeving: Gideon Bontenbal

